

Je v zdravstvu bolje kupovati drago ali, nasprotno, naj bodo materiali, ki jih bodo zdravniki vgradili v telo, čim bolj poceni? Politiki in tudi medijska javnost se v vsesplošnem prizadevanju po varčevanju večkrat zavzemajo za čim nižjo ceno. Kot da bi bilo vseeno, kako kakovostna je žilna opornica, ki jo bomo do konca življenja nosili blizu srca. V skrivnost optimalnih nakupov sta nas uvedla ortopeda iz Valdoltra, doc. dr. Rihard Trebše in dr. Simon Kovač.

Ni vseeno, ali vgradimo bolniku manj kakovosten vsadek

Tekst

Milena Zupanič

Na zdravstvenem razvojnem forumu v Portorožu marca letos je prisotne vznemiril podatek o visokem porastu ponovnih operacij kolkov v ortopedski kliniki Lovran na Hrvaškem. Ponovne operacije so potrebne zaradi različnih razlogov. Poglavitni so nekakovosten umetni material, zaradi česar lahko vsadek korodira, se pretirano obrablja in posledično prezgodaj omaje. Iz navedenih razlogov je treba kolk znova zamenjati, kar je za bolnika težko, povzroča pa tudi dodatne stroške. Od leta 2011 do 2014 so ponovne operacije v Lovranu blago nihale, leta 2015 pa so porasle za 840 odstotkov. Podatke je iz javno dostopnih virov zbral in predstavil Damir Detić iz odbora za zdravstvo Ameriške gospodarske zbornice (AmCham) na Hrvaškem. Zakaj tolikšno vznemirjenje?

Na Hrvaškem ceneje?

Razlog je v tem, da je pred dvema letoma na slovenski nacionalni televiziji in tudi v drugih medijih odjeknila zgodba o velikih prihrankih v ortopedski kliniki Lovran. Novinarji so slovensko javnost seznanili s tamkajšnjimi cenami umetnih kolkov in jih primerjali s cenami v Ortopedski bolnišnici Valdoltra. Izkazalo se je, da imajo na Hrvaškem kar za 500 evrov nižjo ceno kolčnega vsadka kot v Valdoltri. Novinarji so trdili, da gre za enak vsadek. Kar je v Sloveniji stalo 1300 evrov, je bilo v Lovranu zgolj 810 evrov, so trdili. V slovenski javnosti je završalo: če bi tudi mi prihranili toliko, seveda ne samo pri kolkih, ampak kar pri vseh vgradnih materialih, bi bilo slovensko zdravstvo, ki zmeraj bije velike bitke zaradi pomanjkanja denarja, rešeno. Kaj pa pacienti?

Čprav so slovenski ortopedi iz Valdoltra v kamero povedali, da gre za neprimerljivi protezi in da vsadkov, ki jih uporabljajo v Lovranu, v EU sploh ni več naprodaj, je javnost to preslišala. Želja po prihrankih in nekakšna nezavedna nuja po tem, da bi potrdili misel o skorumpiranosti slovenskega zdravstva, sta bili premočni. Sploh pa zato, ker je bilo hkrati povedano, da so na Hrvaškem s privarčevanim denarjem skrajšali čakalne dobe. To je vedno aktualno tudi v Sloveniji. Slovenska javnost je prav tako prezrla, da gre za konkurenčni bolnišnici. Obe ob idilični morski obali, res prava bisera za nekajdnevno zdravljenje. Slišali smo za kar nekaj Slovencev, ki so se šli po medijskih prispevkih zdraviti v Lovran. Podatek, da so ponovne operacije bolnikov lani skokovito porasle, je zato toliko pomembnejši.

Naša sogovornika, doc. dr. Rihard Trebše, kirurg ortoped, specialist za kirurgijo okužb v Valdoltri, in kirurg ortoped dr. Simon Kovač iz Ortopedske bolnišnice Valdoltra, sicer nista mogla enoznačno potrditi, kaj točno bi lahko bilo krivo za slabe rezultate, a manj kvaliteten obremenilni sklep pri cenejši varianti proteze zanesljivo lahko vpliva. Poceni proteze iz opuščene programa in proteze iz Pakistana niso dajale najboljših rezultatov. Hrvaška pa tudi

● Doc. dr. Rihard Trebše (levo) in dr. Simon Kovač Foto Milena Zupanič

Slovenija nimata registra artroplastike, v katerem bi bili bolniki sledljivi, kot jih imajo nekatere druge države. Bolnišnica Valdoltra pa register svojih protez ima in v njem lahko natančno sledijo uspešnosti protez. Slabše proteze hitro identificirajo in vzamejo iz uporabe ter analizirajo vzroke, kar v Lovranu ni možno. Kaj je najpomembnejše pri zamenjavi kolka ali kolena?

Proteze nepreverjenih lastnosti

»Kako se boste počutili po operaciji, ali boste lahko skakali, tekli, počepnili, je zelo odvisno od kirurga, ki vas je operiral. Koliko časa bo proteza zdržala, pa je odvisno od kakovosti proteze, od materialov. Veliko vsadkov in materialov je primerljive visoke kakovosti, za nekatere pa vemo, da so bistveno slabši. Pomemben je zlasti del, ki se giblje. Predvsem plastični del je lahko problematičen. Manj kvalitetna plastika se hitro izrabi, okoli sebe pa povzroča tudi biološke reakcije in posledično razmakanje proteze. Dobri proizvajalci objavijo na spletni strani rezultate posameznih tipov protez – dobre in slabe. Za pakistanske in indijske izdelke pa na internetu ne piše nič. Cenejše proteze, slabši materiali, ki prihajajo iz Indije in Pakistana, so nepreverjeni, o njih ni v avstralskem, angleškem, švedskem, dan-

skem, norveškem registru artroplastike nobenih podatkov. Ne vemo, kolikšno je njihovo preživetje, torej, kako dolgo bodo uporabne v telesu.

Vgrajevati proteze nepreverjenih lastnosti in preživetja je neprimerno in sprejemljivo samo v okviru predkliničnih študij, preden pride vsadek v širšo uporabo. Ne samo zato, ker si slovenski bolnik zasluži dober material, tudi zaradi dodatnih stroškov za davkoplačevalce, ki nastanejo pri prezgodnjih omajanjih. Vsaka naslednja operacija je za bolnika napornejša in za zdravstveno blagajno dražja. Proteze, ki jih vgrajujemo mi, imajo 97,8-odstotno preživetje po desetih letih. To pomeni, da imate dva odstotka možnosti, da boste v desetih letih ponovno operirani,« pojasnjuje dr. Kovač.

Sicer pa so cene, po katerih v posameznih bolnišnicah v Evropi in v svetu kupujejo vsadke, skrbno varovana skrivnost. »Bil sem v bolnišnici v Belgiji. Tam sem izvedel, da je priporočena cena za umetno koleno 2600 evrov, če želi bolnik še dražje, doplača. V Valdoltri smo takrat kupovali enaka kolena za 1300 evrov, v Avstriji pa so mi povedali, da jih stane proteza 2200 evrov. V ZDA in na Japonskem so cene še tri- ali štirikrat višje, a tam mora biti predstavnik proizvajalca pri vsaki operaciji zraven, kar je samo po sebi